

Lentner Csaba

A magyar lízingpiac sajátosságai és fejlődésének lehetséges irányai

A MAGYAR LÍZINGPIAC TÖRTÉNETE – NEMZETKÖZI KITEKINTÉSBEN

Az Európai Közösséghez való csatlakozás küszöbén álló közép-európai országokban a lízingfinanszírozás a beruházások és a fogyasztásnövelés jelentős eszközévé vált az elmúlt évtizedben. A tökehiányos kis- és közepes nagyságú vállalatok üzleti tevékenységének megkezdéséhez és fejlesztéséhez az ipar számos ágazatában a lízing nyújt megoldást. Hazánkban az 1980-as végén – a piacgazdasági átmenet kezdetén – indult virágzásnak a lízingpiac, és azóta is rohamos fejlődés jellemzi. Az 1991. évi mintegy 6 milliárd forintról 2001-re már 569 milliárd forint értékű a lízinggel történő finanszírozások értéke.

Magyarországon a lízingcégek indulása a kétszintű bankrendszer kialakulásával és a gazdasági társasági jogi törvény megszületésével vette kezdetét. A lízingfinanszírozás a tökehiánnyal küzdő – főleg belföldi, magyar tulajdonú – cégek számára a tökehiány-problémák leküzdésének hathatós eszközét jelentette. Így a folyamatosan változó számviteli és adótörvények alapvetően a finanszírozási lehetőségek bővítésére és az elszámolási módok vállalkozásbaráttá tételére irányultak az elmúlt közel másfél évtized alatt.

A fejlett világban a kis- és középvállalatok részesedése a megtermelt GDP-ből, a foglalkoztatásban betöltött szerepük és a lízingelt eszközök összértéke is jóval nagyobb, mint Magyarországon. A közép-európai feltörekvő piacgazdaságok közül két visegrádi tagállam (Csehország és Lengyelország) vonatkozó értéadatai is messze meghaladják a magyar lízing eszközértéket (lásd a következő táblázatban), így Magyarországon

a lízingfinanszírozási forma terjedésének elviékben még óriási lehetőségei lennének.

1. táblázat

*A lízingelt eszközök értéke 1999-ben néhány európai országban
(millió euró)*

Ausztria	2500
Belgium	2246
Csehország	1906
Franciaország	15463
Írország	2047
Lengyelország	1405
Magyarország	852
Németország	27219
Nagy-Britannia	31003
Szlovákia	466

Forrás: Leaseurope, 2000

A nyugat-európai vállalkozások a beruházásaikat és fejlesztéseiket is jellemzően lízing útján finanszírozzák. A lízing igazi jelentősége az, hogy a futamidő alatt a lízingelt eszköz saját maga termeli ki önmaga beszerzési árát. A kitermelés természetesen a termelési berendezésekre érvényes. A magyarországi helyzet azonban sajátos, hiszen a lízingbe vett eszközök legnagyobb része személygépkocsi. A legnagyobb „lízing-országokban”, Németországban és Nagy-Britanniában – ahol a lízingelt eszközök értéke eléri, illetve meghaladja a 30 milliárd eurót – a személygépkocsik aránya az összes lízingelt eszköz 40, illetve 50 százaléka. A szomszédos – hasonló országterületű – Ausztriában a lízingelt eszközök értéke a legfrissebb adatok szerint megközelíti a 3 milliárd eurót, és 48 százalék a személygépkocsi lízing aránya, míg Magyarországon nem egészen 900 millió euró értékű a lízingszerződés-érték, ám ezen belül a személyautók aránya 60 százalék fölötti, és voltak olyan évek (az 1996-os és az 1997-es), amikor a 80 százalékot is meghaladta.

A lízing legelterjedtebb formája a pénzügyi lízing, amelynek fontosságát a piacgazdaságok kormányai már jó ideje felismerték. Az 1988-ban Ottawában aláírt nemzetközi pénzügyi lízingről szóló UNIDROIT szerződéshez, amely megszüntette a lízing körüli addigi – a nyers piacgazdasági átmenettel járó – kissé kaotikus állapotokat, Magyarország 1996 végén csatlakozott.

A lízingelt eszközök megoszlása és értékei az elmúlt 10 év során azt mutatják, hogy a magyar lízingpiac gyors fejlődésen megy keresztül, a résztvevők folyamatosan alkalmazkodnak a piaci feltételekhez és igényekhez. A legnagyobb részt kitevő gépjárművek aránya folyamatosan, 43 százalékról 60, majd 70 százalékra emelkedett, és valószínűleg az 1997-es szigorítás előtt, 1996-ban érte el a csúcst a maga 85 százalékkal. Azóta 75-80 százalék körül ingadozik, amiből egyre nagyobb részarányt képviselnek a haszongépjárművek, amely a magyar reálgazdasági folyamatok erősödésére is utal az 1990-es évek második felében.

2. táblázat

A lízingbevétel strukturális változása (megoszlási viszonyszámokkal, Vm%)

Megnevezés	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
<i>Gépjárművek</i>	18	38	43	60	52	70	85	81	78	78	75
<i>Gépek</i>	65	44	23	22	10	16	4	12	9	11	11
<i>Elektronika</i>	15	8	20	7	16	6	4	3	5	3	4
<i>Ingatlan</i>	2	5	11	9	20	6	3	3	6	8	10

Forrás: Magyar Lízingszövetség adatai alapján saját számítások, 2002

A MAGYAR LÍZINGPIAC FŐBB PÉNZÜGYI ADATAI, BELSŐ STRUKTÚRÁI

A nyolcvanas évek legvégén kezdődött magyar kapitalizálódással párhuzamosan tehát a lízingpiac is kifejlődött. A magyar piacgazdasági átmenetnek ez fontos velejárója. A gombamód szaporodó kis- és középvállalkozások külső finanszírozási forrásokra vártak – hiszen a tervezési

rendszerben a belső tőkeakkumuláció elmaradt –, ám a pénzüzetek óvatosak voltak a piaci múlttal nem rendelkező cégekkel szemben. A kezdő vállalkozások elsősorban 3-4 éves futamidejű hitelekkel vettek volna fel szívesen, a bankok azonban a magas infláció és a magas kockázat miatt az egyéves kihelyezéseket preferálták. A minimális, egymillió forintos tőkével induló lízingcégek azonban szívesen átvették ezt a finanszírozói kockázatot. Ráadásul a bankok többsége nem szívesen foglalkozott – illetve foglalkozik ma sem – a kisvállalkozások finanszírozásával, míg az erre szakosodott lízingcégek igen. A bankok így a lízingcégeknek nyújtanak hitelt, amelyek megvásárolják a kiszemelt ingótárgyat vagy ingatlant, majd használatba adják a lízingbe vevőknek, akiktől részletekben szedik be a hitelt. A lízingcég „áttétel” közbeiktatása jelentősen drágította ugyan a lízingfinanszírozási konstrukciót, ám Magyarországon a lízing még ma is az egyik legkedveltebb finanszírozási forma. Megfigyelhető azonban az 1990-es évek végére, hogy a lízingcégek a lízingbe adással mint üzleti konstrukcióval foglalkozó bankok körül tömörültek, illetve a pénzüzetek hoztak létre kimondottan erre a konstrukcióra leányvállalatokat, illetve az autókereskedő cégek alapítottak lízingtársaságokat.

A magyar lízingpiac 2000-ben több mint 200 milliárd forinttal részesedett a teljes beruházásokból, amely a nemzetgazdasági beruházások 15 százalékát jelenti. Mindez a nyugat-európai 20-25 százalékos arányhoz képest még szerénynek mondható.

A LÍZINGPIAC JOGI ÉS SZÁMVITELI HÁTTERE

A kilencvenes évek elején, mint sok más terület az átmeneti magyar piacgazdaságban, a lízing is szabályozatlan volt. Arra is volt példa, hogy a lízingbe vevő már az induláskor kifizette a teljes lízingdíjat, és így azonnal a tulajdonába került az eszköz. Az ok egész egyszerűen az adómegkerülés volt, hiszen a teljes díjat költségként számolhatta el az akkori számviteli szabályok szerint. Ezt az azonnali lízingnek nevezett szerződést az adóhatóság később persze nem fogadta el. A magyar kormányok, előtér-

be helyezve az adóbevételek fontosságát, igyekeztek gátat szabni a hasonló eljárásoknak, így a lízingelt eszközökért fizetett díj 3 százalékát engedték csak havi költségként elszámolni, ennek következtében célszerű lett 3 éves futamidejű szerződéseket kötni.

A már említett ottawai egyezmény szerint Magyarországon 1997-től a pénzügyi lízing az egyetlen lízingforma. A különbség a korábban használatos operatív lízing és a pénzügyi lízing között az, hogy az utóbbinál a lízingbe vevő veszi fel a könyveibe a lízingelt eszközt, így ő is amortizálhatja azt le. A másik különbség, hogy az általános értékcsökkenési szabályokat kell alkalmazni a lízingelt eszköz esetében, így a leggyakrabban lízingelt személy- és haszongépjárművek esetén az amortizáció három helyett öt év. Ez elvileg azt vonja maga után, hogy az általános 3 éves lízingszerződést felváltja az ennél hosszabb futamidő, bár a néhány éve még magas kamatszint nem bátorította ezt a hosszabbítást.

A magyar kormányzatoknak az elmúlt tíz évben – változó szabályozórendszerrel – sikerült lassan elérniük, hogy a vállalkozások lízingnek álcázott, valójában bújtatott fogyasztása ne az adómegkerülés lehetősége maradjon. Természetesen ez – mint minden szigorítás – a többi, főleg a nemzetgazdasági növekedés szempontjából fontosabb termelőeszközök lízingbe vevőit is érinti. A lízingtársaságokra érvényes szabályok is változtak, az egymillió – majd hárommillió – forint törzstőkével működő cégek hőskorának vége lett, vagyis 1998. január elsejétől csak részvénytársasági formában működhetnek a lízingcégek, minimum 20 millió forintos alaptőkével.

A LÍZINGSZERZŐDÉSEK LEGÚJABB FEJLEMÉNYEI A MAGYAR PIACON

A lízingszerződés pénzügyi vonzatai gyakorlatilag megegyeznek a klaszikus hitelkondícióval. Van a kamat, van a hitelbírálati díj, amely a hitel meghatározott százaléka. A lízingbe adó természetesen némi saját erőt is megkíván a lízingbe vevőtől.

A fenti költségekkel és kamatokkal számolva jön ki az összes költség és kamatot magába foglaló teljes hitel díjmutató, amelyet a pénzügyi törvény szerint minden hitelt vagy lízinget kínáló társaságnak fel kell tüntetni az ajánlatában.

A kamatokat illetően lényeges változások mentek végbe Magyarországon, és a lízingpiac is ennek függvényében változott. A 30 százalékos inflációt felmutató 1993-as év ugyan már a múlté, de a hitelkamatok csak az ezredfordulón mentek 20 százalék alá, miközben az év/év infláció 2000 decemberében 10 százalék alatt volt, és az éves lekötések betétkamata alig érte el ezt az értéket. A kamat-marge viszont tartotta magát.

A kamatozás feltételei sem igen változtak az évek során, bár a változó kamatozású szerződések gyakorlatban történő alkalmazása csökkent. A magas infláció alatt a futamidő növekedésével a kamat is nőtt, hiszen a finanszírozó például 1993-ban egyáltalán nem látott 2-3 évnél előbbre. A szerződésekbe beépített stabilizátor a változó kamatozás volt, amely a Magyar Nemzeti Bank alapkamatához, vagy az állampapír kategóriában szereplő diszkont kincstárjegy hozamához van kötve. Az 1990-es évek második felétől tapasztalható csökkenő inflációs trend esetén épp az ellenkezője fordult elő: a bátrabb finanszírozók többéves szerződéseknél egyre kevesebb kamattal is beérik.

A magas kamatszintet kivédő technika a deviza alapú finanszírozás. A módszer lényege, hogy a lízingtársaság devizában (manapság már euróban) veszi fel a hitelt, és ezt forintosítva adja tovább a lízingbe vevőnek. A forintban törlesztett lízingdíjat a társaság újra euróra váltja, és így törleszt a hitelezőnek.

A deviza alapú hitel előnye a kamatokban rejlik, hiszen az euró kamata csupán töredéke a hazai kamatszintnek. Hátránya pedig a forint leértékelésében bújik meg, hiszen ha a forint gyengül, akkor egyre magasabb törlesztőrészeket kell fizetnie a lízingbe vevőnek. Így a 12-15 százalékos ügyleteknél a forint csúszó leértékelése miatt havonta egyre magasabb törlesztőrészekkel kellett szembenéznie a lízingbe vevőnek a gyengülő forint esetén. A legtöbb deviza alapú szerződés legfeljebb há-

roméves futamidejű, hiszen ennél hosszabb időtávra nem lehetett kalkulálni. Az ezredfordulótól azonban folyamatosan napirenden volt a forint csúszó árfolyamának megszüntetése.

A Magyar Nemzeti Bank jegybanktanácsa végül is 2001 májusában – a pénzügyminiszterrel egyetértésben – jelentősen, az addigi $\pm 2,25$ százalékról ± 15 százalékra szélesítette a forint árfolyamlebegtetési sávját, a csúszó leértékelést megszüntette. A döntést követően a forint jelentősen megerősödött, jellemzően a sávközép fölötti 8-10 százalékos sávban tartózkodik.

A piac értékítélete – beleértve a lízingpiacét is – azt jelzi, hogy az üzleti szféra bízik a magyar gazdaság erejében, és így nincs szükség a forint alulértékelttségének fenntartására. Ám lényeges, hogy a sáv szélesítése a deviza alapú ügyleteket folytató lízingcégek számára is az üzleti kockázatok növekedését jelenti, az előkalkulációt mindenképpen megnehezíti, így a versenyre a sávszélesítés mindenképpen szelektív hatást fejt majd ki – a lízingbe adókra és lízingelőkre egyaránt – az elkövetkező években.

A MAGYAR LÍZINGPIAC VÁRHATÓ TENDENCIÁI MAKRO PÉNZÜGYI DIMENZIÓKBAN

A magyar lízingpiac gyors fejlődését a tervgazdasági rendszerből a piacgazdasági struktúrába lépés elégtelen belsőforrás-felhalmozása, az akut tőkeszegénység és mindezek ellenére a jelentős vállalkozói kedv együttesen váltották ki. A piacgazdasági verseny kereslet-kínálati sokkjáiban vergődő belső, magyar tulajdonú kis- és középvállalkozások számára a lízingpiaci lehetőségek ugyan célszerűek voltak, ám a tartós forgó- és fejlesztési-tőke-hiány megteremtéséhez társadalmi méretekben szükséges tőke és üzleti lehetőségek biztosítására az elért eredmények ellenére sem voltak átfogóan képesek. A hazai tulajdonosi bázisú vállalkozások folyamatos piaci térvészési folyamata, a verseny- és jövedelmezőségi pozíció romlásai a jelenleginél erősebb lízingfinanszírozási folyamatok kialakulását gátolják. A személygépkocsi-piacon lévő magas lízingfinanszírozási hányad pedig

egyértelműen egy piacgazdasági átmenetbe belső forrásfelhalmozás nélkül érkező nemzetgazdaság és annak „fogyasztói paradicsom”-ot váró társadalmának szervesen, alapvetően a fogyasztói piacra összpontosító fejlődési eleme. A magyar gazdaságban a hazai vállalkozói szektor magas csődbe kerülési százaléka, az alultőkésített, folyamatosan deficitesebb nemzeti költségvetés a lízingpiac tartós termelési beruházások felé történő elmozdulását tartósan gátolják. (A fiatal magyar piacgazdaság pénzügyi és társadalmi gyengeségeit lásd bővebben: Lentner, 2001; Lentner, 2002.) Mindezek alapján a magyar kis- és középvállalkozói kör a lízingpiacra további számottevő pozitív felhúzó hatást vélelmezhetően nem fejt majd ki, míg a piaci felvevő és jövedelmezőségi pozíciói számottevően nem javulnak, és a nemzeti költségvetés stabilitása nem következik be.

A tehetősebb lakossági rétegek személygépkocsi- és ingatlanbeszerzéseiben azonban a lízing jelenlegi progresszív szerepe még tovább is emelkedhet, ami a lakossági jövedelmek további nagymértékű differenciálódásából (több mint tízszeres különbség van a legmagasabb és a legalacsonyabb jövedelemtizedek között) és a gazdasági növekedést messze meghaladó bérfiáramlásból fakad.

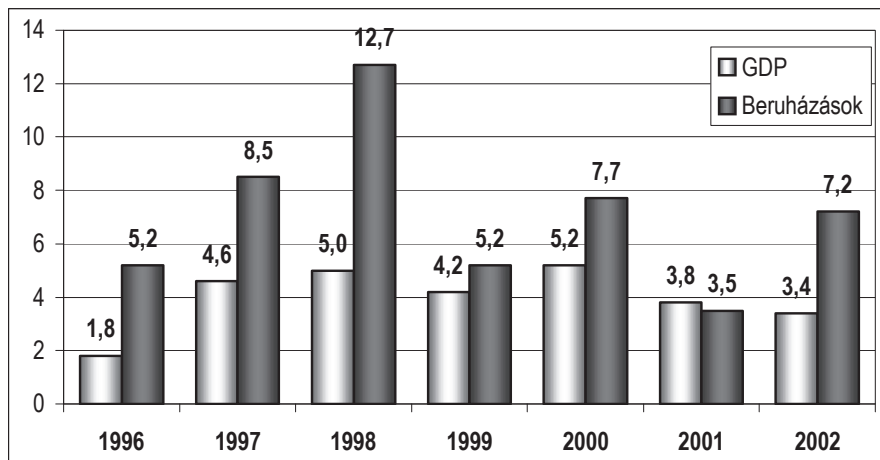
A lízingpiacon végbemenet tőkecentralizációs és -koncentrációs folyamatokra történő utalás mellett lényeges, hogy a nagyobb lízingcégek külföldi tulajdonosi, főleg banki-üzleti háttérűek. A Magyarországon alkalmazott lízingkonstrukciók végső döntési pontjai így az 1990-es évek közepétől egyértelműen külföldi orientáltságúak. A magyar nemzetgazdaság szempontjából így a termelő szektorban és a banki területeken megfigyelhető külső fundamentum vezéreltség a lízingpiacot is szinte teljes egészében meghatározza, aminek egyenes következménye, hogy a lízingcégek főbb stratégiai döntései is külföldre helyeződnek át. A magyar nemzetgazdaság GDP előállításának mintegy 80 százalékára hatást gyakorló multinacionális cégek lízingfinanszírozási üzletei pedig alapvetően a saját elsődleges származási országaikban, nyugat-európai, távol-keleti és észak-amerikai üzleti központjaikban dőlnek el. Így a piaci információszerzési folyamatok a Magyarországon befektető cégek külföldön lévő

központjaihoz kötődnek, ami célszerű, hogy elvezessen a belföldi magyar piacon történő túlzott lízingpiac-kutatási költségek leépítéséhez. A magyar termelő szektor lízingpiaci folyamatai tehát jobbra külső fundamentum vezéreltekké váltak, mint a magyar nemzetgazdaság egésze. A kötött devizagazdálkodás megszüntetése és a sávszélesítés bevezetése következtében előálló európai uniós orientáltság fokozódása pedig a magyar lízingpiacot az Európai Unió lízingpiaci rendszerének szerves részévé emeli végérvényesen.

Lízingstratégiai szempontból lényeges azonban arra utalni, hogy az 1990-es évek második felére lezajlott tömeges magánosításokat követően a magyar gazdaság teljesítőképessége – a világgazdasági recesszió következményeként és a belső vállalkozások által lehetséges helyettesítő jelleghű gazdaságpolitika elégtelen hatékonysága következtében – lelassult. Az alábbi táblázatból látható a bruttó hazai termék (GDP) előállításának lassulása és ennek alapján a beruházások visszaesése.

3. táblázat

A GDP és a bruttó állóeszköz-felhalmozás növekedési üteme a magyar gazdaságban (1996–2001)

2001-ben a bruttó állóeszköz-felhalmozás mindössze 3,1 százalékkal növekedett. A bővülés mértéke alacsonyabb volt az előző évek közepes mértékű emelkedésénél, sőt nem érte el a GDP 3,8 százalékos növekedési ütemét sem. A lassulás oka az üzleti szféra felhalmozásának mérséklődése, amelyet az állami és a helyhatósági beruházások, valamint – a kormányzati gazdaságpolitika és az alacsony kamatok következtében – a dinamikus emelkedő lakásberuházások csak részben tudtak kompenzálni. A magyar lízingpiac fejlődésére a lassuló gazdasági növekedés és a beruházási hajlandóság csökkenése így mindenképpen rányomja a bélyegét. A kis- és közepes vállalkozások körének lízingpiac terén történő zsugorodása pedig a korábban kifejtettek alapján tovább folytatódhat.

A magyar lízingstratégia vizsgálatokor lényeges a szerkezeti tendenciák értékelése. A kilencvenes évek elejétől a magyar lízingpiac jelentős fejlődésnek indult, ám a lízing mint ingatlanfinanszírozási forma a kiszámíthatatlan piac okozta túl sok kockázati tényező miatt (magas infláció, szinte évente változó hazai szabályozás, túl sok megkötés) néhány év után visszaszorult. Az utóbbi években azonban egyenletes fejlődésnek indult.

4. táblázat

A lízingpiac és ingatlanlízing összehasonlítása

Év	Lízing összforgalom	Ingatlan lízing	Ingatlan rész- aránya	Összforgalom- növekedés előző évhez képest (%)	Ingatlanlízing növekedés előző évhez képest (%)
	mFt	mFt	Vm%	Vd%	Vd%
1997	137.486	4.084	2,97	–	–
1998	208.296	12.098	5,81	51,5	196,2
1999	308.383	13.439	4,36	48,1	11,1
2000	410.531	34.864	8,49	33,1	159,4
2001. I. félév	260.311	11.861	4,56	26,8*	-31,9*

* feltételezve, hogy a féléves forgalom az éves forgalom fele.

Forrás: Magyar Lízingszövetség, 2001

A Magyar Lízingszövetség adatai szerint a belföldi lízingpiac 38,8 százalékkal nőtt a 2001. évben. Az új finanszírozások nettó értéke a 2000. évi 410 milliárd forintról 569 milliárd forintra emelkedett, miközben a tényleges összeg ennél is magasabb lehet, mivel az egyik legnagyobb lízingcég – a Merkantil Bank lízingcsoportja – és a szövetség más társaságai sem jelentenek statisztikai adatokat újabban. A tárgyi elemzésben vélelmezett főbb trendvonalat – miszerint a GDP-növekedés lassulásával a lízingpiac zsugorodása is bekövetkezik majd Magyarországon a reálszektor területén – ez a tavalyi érték nem befolyásolja alapvetően, mert a kiugró fejlődés mögött a gazdasági teljesítmény növekedést meghaladó bérkiáramlás, a kormány által 2000-ben elindított – de az új kormány által a gyengeségei miatt már felülvizsgált – Széchenyi Nemzeti Fejlesztési Terv kiugró állami beruházási többletjeljesítményei és az országgyűlési választások előtti „kiengedő” és „megengedő” jellegű állami pénzügypolitika állnak.

Fordulópontot jelent a magyar ingatlanlízing-piacon, hogy néhány éve több bank és tőkeerős cég (Bank Austria Creditanstalt Leasing Hungary Rt., a Raiffeisen és a Daewoo Bank) is megjelentek az ingatlanlízing-piacon. Hasonlóan sokrétű szolgáltatást kínálnak, kezdve az optimális itthoni vagy külföldi telephely megkeresésétől a lízingelő cégre „szabott” refinanszírozási feltételek kidolgozásán keresztül, a teljes szerződéses lízingfutamidő alatti ingatlanüzemeltetésen át egészen az adó- és jogi kérdések megoldásáig.

Az ingatlanfinanszírozás iránti egyre növekvő igényt ismerte fel a Magyar Ingatlanfinanszírozási Rt. is, amikor Magyarországon elsőként a lakásvásárlók részére dolgozott ki hasonló finanszírozási módot. A cég elsősorban annak a vásárlói rétegnek ajánl jelzálogkölcsönt, valamint lakáslízing-lehetőséget, amely kizorult a kedvezményes lakáshitelek, illetve a szigorú banki feltételek miatt (például a megfelelő mértékű jövedelemigazolás hiánya miatt) a kereskedelmi bankok által kínált piaci alapú jelzálogkölcsönök felvételéből. A kölcsönök forint, illetve euró alapon is igénybe vehetők. A tavalyi induló kamat forintban évi 16,45 százalék

(euróban 10,95 százalék), míg a jelzálog alapú lakáshitel felvételekor forintra kerekítve 16,95 százalék (euróban pedig évi 11,55 százalék). Ezen kívül még havi 0,1 kezelési, és egyszeri 2 százalék szerződés-kötési díjjal, valamint a vagyonszerzési illetékkel kell kalkulálni a maximum 10 éves futamidejű lakáslízing-konstrukciókban résztvevőknek.

Magyarországon a bankok általában külön cégbe szervezik az ingatlanlízinget, és igyekeznek elkerülni azt is, hogy összemosás a többi lízingcéggel, mondjuk az autólízing-üzletággal. Az ok az illetéktörvényben keresendő, amely ugyan mentességet ad az illeték alól a gépjárműveket lízingbe adó cégeknek, de ez a kedvezmény megszűnik akkor, ha az üzletág az árbevétel bizonyos határát nem éri el. Hasonló a helyzet az ingatlanszerzés illetékével is. A törvény 2 százalékos kedvezményes mértéket ír elő a lízingcégek számára, de ezt szintén ahhoz köti, hogy a lízinget főtevékenységként végezzék. Mindez tehát különböző lízingüzletágak szervezeti elkülönítésére ösztönzi a Magyarországon működő bankokat.

A magyar lízingstratégiai pozíciók elemzése kapcsán nem tekinthetünk el az élelmiszergazdaságra építhető lízingfinanszírozás lehetőségeitől sem. A nemzetgazdaság egészére jellemző akut tőkehiány a mezőgazdaság területén még súlyosabb. Gyenge az ágazat jövedelmezősége, elaprózódott a birtokszerkezet, romlik a minőségi színvonal. Az ágazat folyamatos piaci tévesztésen megy át. A magyar agrárium több mint tíz éve a politikai csatározások színtere. A mezőgazdaság összvégtermék-kibocsátása az elmúlt tíz év alatt – mindezek következtében – 30 százalékkal csökkent. Az Európai Unió csatlakozás közeledtével azonban a mezőgazdasági földterületeken is létrejöhetnek üzleti szemlélettel rendelkező tőkés társaságok, így a termelés színvonala és volumene is emelkedhet. Az ágazatban rövidesen meginduló koncentrált privatizáció révén az ágazat feltökésítésre kell, hogy kerüljön. A hosszú lejáratú mezőgazdasági hitelezés azonban máig megoldatlan mind az állami földhitelezés, mind más kereskedelmi bankok részéről. A magyar agrárium liberalizálása, „vállalkozói övezetté” minősítése azonban óriási tőkeigényt támaszt majd, amelyen belül a lízingfinanszírozási forma meghatározóvá válhat a

több ezer hektáros tőkés társaságok működtetésére és a mezőgazdasági gépek lízingelésére egyaránt.

A kezdeti lépések már megtörténtek. Az elmúlt években a Raiffeisen Bank érdekeltségébe tartozó Raiffesisen Lízing Rt. már a magyar piac egyik legfőbb mezőgazdasáigép-finanszírozójává vált. A finanszírozást a szerződött gépforgalmazó partnerein keresztül nyújtja 1998 óta, amióta lízingügyletre is igényelhető állami támogatás. A lízingcég legnagyobb mezőgazdasági partnerei a legnagyobb mezőgazdasáigép-kereskedők. A finanszírozás zárt végű pénzügyi lízing formában történik. A lízingbe vevő 25 százalékos állami támogatást igényelhet a szerződés megkötése után. Az állami támogatás összege, miután a lízingbe vevő megkapta, teljes összegben visszaforgatásra kerül mint lízingdíj. A jegybanki alapkat 40 százalékanak megfelelő mértékű kamattámogatást vesz igénybe a lízingbe vevő a kamat megfizetése után, a lízingbe adó által küldött kamatigazolás alapján. A lízingkonstrukcióval a mezőgazdasági őstermelők, az egyéni és társas vállalkozások egyaránt élhetnek.

A mezőgazdaság területén „szunnyadó” lízingpiac az ágazat „politika-mentesítését” követően jelentős fejlődésnek indulhat. A külföldi tapasztalatok, a hatékony lízingkonstrukciók átvétele az ágazatban jelentős előbbre lépést hozhat, mindehhez azonban a kormányzati támogatások elengedhetetlenek a továbbiakban is. A magyar termőföld liberalizálása a jelzáloghitel-intézetek bátrabb fejlesztésihitel-folyósításaihoz kell, hogy elvezessen. A hitelfolyósítások nagyságrendi növekedése azonban csak akkor teljesezhet ki, hogyha a hitelt biztosító a jelzálogjogát az általa hitelezett tőkés társaságok birtokain érvényesíteni is tudja. Észak-amerikai, ausztrál, új-zélandi, és nyugat-európai tapasztalatok, illetve azokat értékelő tanulmányaim – Lentner, 1991; Lentner 1992 – alapján azonban hatékonyságot, banki biztonságot és munkahelyi továbbfoglalkoztatást növelő tényező, hogyha válság vagy természeti csapás esetén, a hitelvisszafizetés elmaradásakor, a hitelt folyósító bank tulajdonosi, illetve vagyonekezelői szerepkörbe kerülve a birtokot a – a hitel visszafizetésére képtelen – tulajdonosnak lízingbe adhatja, és a termeléshez szükséges fejleszt-

tési és forgótőkét ezen új finanszírozási-vagyonkezelési formában biztosítja, illetve a tőke-visszafizetést garantálja. A magyar viszonyoknak ezen későbbi érettsége garantálja majd a magyar mezőgazdaságban a lízingpiac lényeges felfutását, amelynek bekövetkezése a 2005 körülre vélelmezhető. Ám addig komplex beavatkozási lízingfinanszírozási stratégiáknak kell készülniük.

Felhasznált forrásmunkák és hivatkozások:

1. Lentner Csaba (1991): A mezőgazdasági hitelek árnyoldalai. *Gazdálkodás*, XXXV. évfolyam 12. szám, Budapest, 1991. pp. 29–32.
2. Lentner Csaba (1992): A magyarországi agrárfinanszírozás kérdőjelei – Amerikai Egyesült Államok, Kanada, Új-Zéland – követhető modellek? *Gazdálkodás*, XXXVI. évfolyam, 2. szám, Budapest, 1992. pp. 70–72.
3. Csaba Lentner (2001): Neue Signale an ausländische Investoren. *Finanzpolitik im 21. Jahrhundert*. *Budapester Zeitung*, Budapest, 26. Februar, 04. März. 2001
4. Csaba Lentner (2002): Förderungsprogramme für heimische Unternehmen. *Zeit Fragen*, Zürich, Schweiz, 8. Juli 2002. 10. Jahrgang Nr.28.
5. Magyar Lízingszövetség kiadványai, Budapest, 1999, 2000, 2001.
6. Központi Statisztikai, ECOSTAT konjunktúra kiadványai, 2002.
7. Euroleasing adatsorai, 2000. (Internet.)